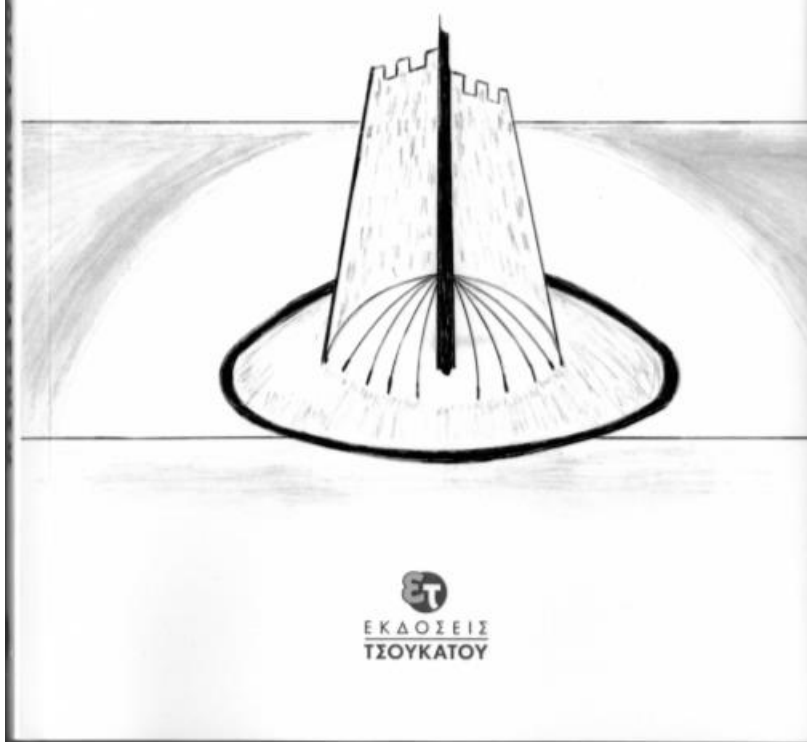


ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΟΥΤΣΟΓΛΟΥ

Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ

Στο Γεωπολιτικό Αίνιγμα



ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΣΟΥΚΑΤΟΥ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

“Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΣΤΟ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΟ ΑΙΝΙΓΜΑ”

Βασίλη Μούτσογλου, Εκδόσεις Τσουκιάτου 2019 σελ. 446

Του Γ. Οικονόμου

Δικηγόρου παρ’ Αρείω Πάγω

Προέδρου του American Hellenic Institute

Το βιβλίο του Βασίλη Μουτσογλου, όπως γράφει στον προλογικό σημείωμα ο Πρέσβυς Γεώργιος Πουκαμισάς, είναι ένα πολυδύναμο έργο που παρέχει τον μίτο με τον οποίο ο αναγνώστης οδηγείται μέσα στον γεωγραφικό και ιστορικό λαβύρινθο της Οικουμένης. Πραγματεύεται την αχανή περιοχή όπου διασταυρώνονται γεωγραφία, ιστορία, πολιτική, οικονομία, πολιτισμός. Εγώ θα προσθέσω ότι ο συγγραφέας, κατορθώνει στις 450 σελίδες του βιβλίου να αναπτύξει την άμεση συνάρτηση της

ανάπτυξης της κοινωνίας, την ιστορία με άλλα λόγια, με την γεωγραφία και την επίδραση της στην γεωπολιτική.

Η γεωγραφία είναι πλέον και ανθρωποκεντρική και μεταβαλλόμενη. Μια πολύ ενδιαφέρουσα επισήμανση είναι ότι πέραν της Ανθρωπόκαινης εποχής και άλλων φυσικών αλλαγών στην γεωγραφία, αλλαγή συντελείται και λόγω μεταλλαγμένων αντιλήψεων. Μπορούμε να πούμε ότι «οι χάρτες δεν είναι αθώοι». Δημιουργούν εντυπώσεις, εγκαθίστανται στις συλλογικές αντιλήψεις καθώς και στις γεωπολιτικές παραστάσεις. Τα γεωγραφικά δεδομένα όχι μόνο επιδρούν στις διεθνείς σχέσεις και την διεθνή πολιτική αλλά διαδραματίζουν και σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη των διεθνών σχέσεων.

Η γεωπολιτική είναι η μελέτη των επιδράσεων της γεωγραφίας στις οικονομικές σχέσεις μεταξύ των κρατών, στις διεθνείς σχέσεις καθώς και στην διεθνή πολιτική και η επίδραση της είναι ίσως καθοριστική για τις ιστορικές εξελίξεις. Είναι η αξιοποίηση της γεωγραφίας για τους εκάστοτε πολιτικούς σκοπούς. Γεωπολιτική δύναμη δημιουργεί και ένα πολιτισμός, μια ιδεολογία, μια γλώσσα, μια οικονομία, ένας στρατός μια δημογραφική έκρηξη. Η «γεωγραφία» σε κάθε περίπτωση, αλληλοεπιδρά με το ανθρώπινο δυναμικό. Ο πολιτισμός αναπτύχθηκε με πολύ ταχύτερους ρυθμούς εκεί όπου υπήρχε δυνατότητα επικοινωνίας μεταξύ μεγάλων ομάδων ανθρώπων.

Ο συγγραφέας αναπτύσσει λεπτομερώς την σχέση μεταξύ των πολιτικών χαρτών με την πραγματικότητα. Αναφέρεται στην Υποσαχάρια Αφρική και στην Μέση Ανατολή όπου οι συνοριακές γραμμές έχουν αποφασισθεί από τις αποικιακές δυνάμεις ερήμην των κατοίκων. Η γεωγραφία υπεισέρχεται και στην θεωρία περί σύγκρουσης των πολιτισμών η οποία επιβάλλει τα δικά της σύνορα. Στην θεωρία περί σύγκρουσης των πολιτισμών ο συγγραφέας αντιπαραθέτει την παγκοσμιοποίηση που αντικατοπτρίζει την αύξηση των επαφών μεταξύ των χωρών και των πολιτισμών.

Ο διεθνισμός (Internationalism) υπερβαίνει τα εθνικά σύνορα και επιζητεί μεγαλύτερη πολιτική και οικονομική συνεργασία μεταξύ των εθνών. Ωστόσο σε μια συγκεκριμένη μορφή του, λαμβάνει εχθρική στάση έναντι του έθνους και της πατρίδας, περιφρονεί τα εθνικά σύμβολα, επιθυμεί κατάργηση των συνόρων και λαμβάνει ενεργό θέση για την επίτευξη των στόχων του. Η μορφή αυτή συγχέεται ενίοτε με τον προλεταριακό διεθνισμό και οδηγεί αριστερές δυνάμεις να ταυτίζονται με απόψεις υπέρ της κατάργησης των συνόρων. Ο Κοσμοπολιτισμός αντιθέτως είναι μια ιδεολογία σύμφωνα με την οποία η ανθρωπότητα αποτελεί μια ενιαία κοινότητα με παρόμοιες ηθικές αξίες και την πεποίθηση ότι τα σύνορα δεν πρέπει να αποτελούν εμπόδιο στην διακίνηση.

Ο συγγραφέας θεωρεί ότι τα εθνικά κράτη, υπό καθεστώς δημοκρατικού ελέγχου, θα αντέξουν ακόμη για μεγάλο χρονικό διάστημα. Αποδείχθηκε ότι το έθνος – κράτος αποτελεί το μοναδικό θεμέλιο που εξασφαλίζει την ύπαρξη και την ελευθερία των ατόμων υπό δημοκρατικές συνθήκες. Μετά την εκτενή ανάλυση του πυλώνα της γεωπολιτικής, ο συγγραφέας προχωρεί στην ανάλυση της γεωγραφίας ως ενός από τους κύριους διαμορφωτές της ιστορίας και συνεχίζει με την Γεωπολιτική του 20ου αιώνα αναλύοντας τις θεωρίες του Mackinder, του Κιτσίκη, του Spykman και του Mahan.

Φθάνοντας στο τελευταίο κεφάλαιο του έργου του που τιτλοφορείται « Η σύγχρονη τυρβώδης ροή της Ιστορίας» ο συγγραφέας εξηγεί πώς στις πρώτες δεκαετίες του 21ου αιώνα ο κόσμος είναι περισσότερο αλληλένδετος πολιτικά, οικονομικά και πολιτισμικά, περισσότερο πολύπλοκος λόγω των πολλαπλών σχέσεων κρατών, οργανισμών, οργανώσεων και ατόμων, περισσότερο ανασφαλής λόγω των διάφορων απειλών, τρομοκρατικών ή φυσικών που επικρέμονται εφ' όλων, κάθε στιγμή και παντού. Οι διεθνείς σχέσεις χαρακτηρίζονται από ρευστότητα με κατάληξη την υψηλή μεταβλητότητα

των σχέσεων του σύγχρονου κόσμου, με τους δεσμούς μεταξύ των κρατών και των συμμαχιών και τις αντιπαλότητες να εναλλάσσονται. Ενώπιον της ισχύος, πολιτικής και οικονομικής, της αποφασιστικότητας και του εθνικού συμφέροντος, το διεθνές δίκαιο συνεχίζει να υποχωρεί, ενώ και οι διεθνείς οργανισμοί αδυνατούν να επιβάλουν ή να ρυθμίσουν αποτελεσματικά τη λειτουργία των διακρατικών σχέσεων. Ακόμη και αυτοί επηρεάζονται από το δίκαιο του ισχυρότερου. Ωστόσο, λαμβανομένων υπ' όψη των υπέρ και των κατά, ο κόσμος στο σύνολό του στις αρχές του 21ου αιώνα είναι ο καλύτερος που έχει υπάρξει ποτέ.

Ο συγγραφέας στη συνέχεια δίνει μία συνοπτική αλλά πραγματική εικόνα του τι συμβαίνει στα διάφορα «ανοικτά» μέτωπα, αλλά και πώς αντιμετωπίζονται τα διεθνή φαινόμενα και εξελίξεις στις διάφορες χώρες όπως η Ρωσία, οι ΗΠΑ, η Κίνα. Γίνεται αναφορά στις εξελίξεις στην Ασία, στον Ειρηνικό, στη Μέση Ανατολή, δίδονται πληροφορίες για επίσημους και ανεπίσημους διεθνείς οργανισμούς και οργανώσεις, για τις αντιπαλότητες που υφίστανται στον Αραβικό κόσμο καθώς και όλων των τμημάτων της Αφρικής, Υποσαχάριας, Βορείου, Νοτίου, Ανατολικής και Δυτικής. Ο συγγραφέας αφήνει τελευταία τη Ευρώπη όπου αναλύει τις διάφορες περιοχές και τα κράτη με τα επί μέρους προβλήματα, σχολιάζει και την «γεωπολιτική των αγωγών και της ενέργειας» και καταλήγει με την εν εξελίξει εξωτερική πολιτική της Ελλάδας. Το βιβλίο ολοκληρώνεται με ανάλυση της Βαλκανικής μας πολιτικής.

Η μελέτη του βιβλίου θα καταστήσει τον αναγνώστη κάτοχο ενός θησαυρού γνώσεων που καλύπτει την γεωγραφία, την ιστορία, την γεωπολιτική, την στρατηγική, την πολιτική, τις διεθνείς σχέσεις και ικανό να σχηματίσει υγιείς απόψεις επί των προκειμένων.

*Ο Βασίλης Μούτσογλου είναι πρώην Πρέσβης. Προηγούμενα βιβλία του: Οι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης 1821-1923, Εκδόσεις Παπαζήση (1998) * Η Τουρκία στο Μεταβαλλόμενο Διεθνές Περιβάλλον και οι Ελληνοτουρκικές Σχέσεις, Εκδόσεις Παπαζήση (2000) * Η Βαλκανική Παράμετρος, Εκδόσεις Παπαζήση (2002) * Η Αραβική Ανατροπή: Η ανοιξιάτικη καταιγίδα του Αραβικού Κόσμου, Εκδόσεις Παπαζήση (2014) * Τα Κριτήρια στην Διεθνή Πολιτική, Εκδόσεις Παπαζήση (2015) * Τουρκία: Η προσωπικότητα του κράτους, Εκδόσεις Bookstars (2016) * Η Ελληνική Μεταβολή του 1821, Εκδόσεις Τσουκάτου (2018).*